

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про медіацію (реєстр. № 2706 від 28 грудня 2019 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 02 січня 2020 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 19 лютого 2020 року (протокол № 21) проект Закону про медіацію (реєстр. № 2706 від 28 грудня 2019 року), поданий Кабінетом Міністрів України, (далі – Законопроект) та встановив таке.

Метою Законопроекту є закріплення на законодавчому рівні можливості проведення процедури медіації, яка полягатиме у добровільному позасудовому врегулюванні конфлікту (спору) шляхом переговорів між його сторонами, за допомогою медіатора.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту для досягнення поставленої мети ним пропонується визначити правові засади та порядок проведення медіації в Україні, які полягають у такому:

процедура медіації застосовуватиметься у будь-яких конфліктах (спорах), які виникають, зокрема, з цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних правовідносин, а також у кримінальних провадженнях при укладенні угод про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим та в інших сферах суспільних відносин;

фізичні та юридичні особи зможуть звернутись до медіатора для проведення медіації як до звернення до суду, третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, так і під час судового, третейського чи арбітражного провадження або під час виконання рішення суду, третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу;

медіація проводитиметься за взаємною згодою сторін медіації відповідно до принципів добровільності; конфіденційності; незалежності та нейтральності, неупередженості медіатора; самовизначення та рівності прав сторін медіації;

набути статус медіатора зможе будь-яка фізична особа, яка має вищу освіту та пройшла базову підготовку у сфері медіації в Україні або за її межами;

підготовка у сфері медіації становитиме не менше як 90 годин навчання медіатора, у тому числі 45 годин практичного навчання, та включатиме теоретичні знання та практичні навички щодо принципів, порядку та методик проведення медіації, правового регулювання медіації, етики медіатора, ведення переговорів та врегулювання конфліктів (спорів);

підготовку у сфері медіації здійснюватимуть заклади освіти, організації, що забезпечують проведення медіації, об'єднання медіаторів, суб'єкти господарювання будь-якої форми власності та організаційно-правової форми, що мають право надавати освітні послуги у сфері медіації або організовувати їх надання відповідно до законодавства;

реєстри медіаторів зможуть вести об'єднання медіаторів, організації, що забезпечують проведення медіації, а також органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які залучають медіаторів або послугами яких користуються.

Крім того, Законопроектом передбачається визначити права та обов'язки медіатора та сторін медіації, порядок проведення медіації, а також вимоги до договору про медіацію та до угоди про врегулювання конфлікту (спору) за результатами медіації.

До того ж, прикінцевими та перехідними положеннями Законопроекту пропонується внести зміни, зокрема, до Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України), Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), якими запропоновано, що під час підготовчого засідання суд з'ясовує, чи бажають сторони провести позасудове врегулювання спору шляхом медіації (зміни до статей 182 ГПК України, 197 ЦПК України, 180 КАС України), право суду оголосити перерву у підготовчому засіданні у разі, якщо сторони прийняли рішення провести позасудове врегулювання спору шляхом медіації (зміни до статей 183 ГПК України, 198 ЦПК України, 181 КАС України), право суду зупинити провадження у справі у разі звернення обох сторін з клопотанням про зупинення провадження у справі у зв'язку з проведенням медіації (зміни до статей 228 ГПК України, 252 ЦПК України, 236 КАС України), строк такого зупинення (на час проведення медіації, але не більше тридцяти днів з дня постановлення ухвали судом (зміни до статей 229 ГПК України, 253 ЦПК України, 236 КАС України) та можливість зупинити провадження у справі на стадії її розгляду по суті (зміни до статей 195 ГПК України, 210 ЦПК України), оскільки статтею 20 Законопроекту передбачено, що суд роз'яснює сторонам у справі їх право на будь-якій стадії судового провадження звернутись до медіації для вирішення спору в позасудовому порядку.

Розглядаючи даний Законопроект та підтримуючи в цілому ідею впровадження й розвитку позасудових форм вирішення спорів, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

В Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Необхідність запровадження інституту медіації у вітчизняній системі права ґрунтується на позитивних результатах практики застосування інституту примирення в багатьох країнах світу, що свідчить про його ефективність. Крім того, це відповідатиме загальній позиції України щодо гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, оскільки питанню примирних процедур присвячено низку рекомендацій і рішень Ради Європи.

Так, враховуючи Рекомендацію № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в сімейних справах від 21 січня 1998 року, Рекомендацію № R (99) 19 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в кримінальних справах від 15 вересня 1999 року, Рекомендацію Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами від 5 вересня 2001 року, Рекомендацію Rec № (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в цивільних справах від 18 вересня 2002 року, Основоположне рішення Ради Європейського Союзу (2001/220/JHA) щодо місця жертв злочинів у кримінальному судочинстві від 15 березня 2001 року, Директиву Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу № 2008/52 ЕС щодо деяких аспектів посередництва (медіації) у цивільних та комерційних справах від 21 травня 2008 року тощо, запровадження механізмів альтернативного вирішення спорів є доцільним на сучасному етапі розвитку правової системи. Це не тільки сприятиме зменшенню навантаження на судову систему, а й пришвидшить вирішення спорів. Саме тому прийняття нормативно-правового акту, який забезпечить належне врегулювання процедури медіації, обов'язковість прийнятих в її результаті рішень, є передумовою застосування цього альтернативного способу вирішення спорів.

Дана позиція узгоджується і з конституційними приписами, оскільки відповідно до частини п'ятої статті 55 Конституції України держава гарантує кожному будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань (частина п'ята статті 55), законом може бути визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору (частина четверта статті 124), хоча Основний Закон

України безпосередньо не містить положень щодо інституту чи механізмів вирішення спорів за допомогою процедури медіації.

Крім того, запровадження медіації в Україні включено до плану дій щодо підвищення позиції України в рейтингу Світового банку «Ведення бізнесу» («Doing Business») (пункт 23), затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04 грудня 2019 року № 1413-р.

Водночас, Міністром юстиції України 07 серпня 2019 року підписано від імені України Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про Міжнародні угоди щодо врегулювання спорів за результатами медіації (Сінгапурська конвенція про медіацію).

Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, прийнятою Постановою Уряду від 29 вересня 2019 року № 849 та схваленою Постановою Верховної Ради України від 04 жовтня 2019 року № 188-ІХ, передбачено ціль 12.2 «Сторона договору захищена від його невиконання». Одним з механізмів досягнення вказаної цілі відповідно до положень зазначеної Програми є створення, зокрема, ефективної системи медіації, що має значно розвантажити судову систему на користь інструментів, до яких у сторін договору буде довіра.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України також підтримує необхідність законодавчого врегулювання медіації як ефективного позасудового способу вирішення певних спорів (конфліктів), проте висловлює щодо змісту Законопроекту деякі зауваження та пропозиції.

Члени Комітету зазначили, що висловлені слушні зауваження та пропозиції до Законопроекту, у разі прийняття його за основу у першому читанні, може бути враховано під час доопрацювання цього проекту до другого читання.

На підставі викладеного вище Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про медіацію (реєстр. № 2706 від 28 грудня 2019 року), поданий Кабінетом Міністрів України, прийняти в першому читанні за основу.

2. Визначити співдоповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України народного депутата України, голову підкомітету з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини та альтернативного розв'язання спорів Бабія Р.В.

Голова Комітету

 А.С. КОСТИН